

HIJ IS VERREZEN !

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088

V.U. : A. VAN DER SCHRAELEN, DRIESHEIDE 45, B-2980 ZOERSEL

NR. 78 / NOVEMBER-DECEMBER 2015

AFGIFTEKANTOOR : ANTWERPEN X

BENEDICTUS OF FRANCISCUS ?

ONDER de titel « *Kardinal Müller wettert gegen deutsche Bischöfe* » ("Kardinaal Müller gaat tekeer tegen de Duitse bisschoppen") citeert de krant *Die Welt* « de waarschuwing van kardinaal Gerhard Ludwig Müller tegen een scheuring binnen de katholieke Kerk ».

« Op dit ogenblik », aldus de krant, « bevindt de katholieke Kerk zich in een overgangsfase : paus Franciscus moedigt haar aan om te evolueren, wat de behoudsgezinden zichtbaar slecht op hun gemak stelt » (5 september 2015).

Alles draait rond de term « behoudsgezinden ». Anders dan men op het eerste gezicht zou kunnen denken, staan deze *conservatieven* helemaal niet aan onze kant. Wat willen zij namelijk « behouden » ? Het Tweede Vaticaans Concilie ! Inderdaad : « De conservatieve vleugel, waartoe ook kardinaal Müller behoort, volgt veeleer de lijn van de teruggetrokken levende paus emeritus. »

Is er dan een tegenspraak tussen de lijn van paus Franciscus en die van de « paus emeritus » ? Heel zeker ! Benedictus XVI was één van de voornaamste bewerkers van de conciliaire revolutie, als jonge theoloog, en hij zorgde voor de realisatie ervan als bisschop van München, daarna als rechterhand van paus Joannes-Paulus II en tenslotte als Opperherder van de Kerk. Hij was uiteindelijk zo weinig « behoudsgezind » dat hij, na de Kerk in een afgrond van wanorde en schandalen gestort te hebben, verplicht was de armen te laten zakken en ontslag te nemen.

De onenigheid die vandaag uitbreekt onder de

Duitse kardinalen doet opnieuw de vraag rijzen naar de echte bedoeling van het ontslag van Benedictus XVI. In maart 2013 schreef ik als ondertitel van mijn hoofdartikel : « *Opdat het Concilie voortgang zou vinden ?* » (*Il est ressuscité* nr. 126, p. 1).

« In de tijd dat hij nog bisschop van Regensburg was, nam Müller geen blad voor de mond om onafgebroken met de vinger te wijzen op wat in zijn ogen "de aanpassing van de leer van de Kerk aan de tijdsgeest" was » (*Die Welt*). Dat laatste is precies wat abbé de Nantes aan Joseph Ratzinger verweet in de periode dat deze als theoloog de expert (*peritus*) van de Keulse aartsbisschop kardinaal Frings was.

Paus Ratzinger heeft er handig voor gezorgd om vlak voor zijn ontslag kardinaal Müller te benoemen tot prefect van de Congregatie voor de geloofsleer, in plaats van aan zijn opvolger op de H. Stoel de keuze te laten

van het hoofd van dit zo belangrijke dicasterium. Door de vriendschap met zijn vertrouwenspersoon Müller, die hij trouwens de opdracht gaf te zorgen voor de uitgave van al zijn geschriften, slaagde Benedictus er in een schapenvacht aan te trekken en zich te vermommen als een « behoudsgezinde ». Lijnrecht tegenover hem en Müller staat diens "intieme vijand" kardinaal Reinhard Marx, lid van de raad van negen kardinalen die Franciscus ingesteld heeft om hem te helpen de Kerk uit de gracht te trekken waarin Benedictus haar achtergelaten heeft.

Paus emeritus ? Veeleer langzaam maar zeker een echte antipaus !

Zo gaat in vervulling wat ik daags na het ontslag van Benedictus XVI schreef: « ***Aan de paus die morgen de Kerk terug recht zal willen trekken en het kwaad met wortel en tak uitrukken, niet alleen door wie verdorven is opzij te schuiven, maar ook door terug te keren tot het katholiek geloof in tegenstelling tot Vaticanum II, zal men verwijten dat hij Benedictus verraadt en, doorheen diens persoon, Joannes-Paulus II, Paulus VI en Joannes XXIII*** » (*Il est ressuscité !* nr. 126, maart 2013, p. 8).

In een artikel getiteld « *Ratzinger en zijn anabaptisten* » klaagde onze vader, abbé Georges de Nantes, al lang geleden de zogezegd « behoudsgezinde » prefect van de Congregatie voor de geloofsleer aan, die onder het mom van verzet tegen [de Duitse ultraprogressist] Hans Küng weigerde om Vaticanum II te beschouwen als « het voorbijgestreefde verleden. Voor Ratzinger is het Tweede Vaticaans Concilie nog altijd actueel; na twintig jaar is het nog altijd het “vandaag” van de Kerk » (CRC nr. 213, juli-augustus 1985).

In het boek *Rapport over het geloof* (1985) formuleerde Joseph Ratzinger wat abbé de Nantes het « ratzingeriaans basisdogma » noemde: « *Ik heb altijd trouw willen blijven aan Vaticanum II, dat het “vandaag” van de Kerk is, zonder heimwee naar een “gisteren” dat onherroepelijk voorbij is en zonder ongeduldig uit te kijken naar een “morgen” die ons niet toebehoort.* »

« Een dwaze formulering », aldus abbé de Nantes, « want de man die dit zegt, heeft zijn horloge geblokkeerd om te doen alsof het nog middag is, terwijl de zon van Vaticanum II al lang ondergegaan is. Hij heeft zijn Beierse uurwerk doen stilstaan op 7 december 1965. Hij was toen 38 jaar, een jonge en knappe verschijning, de feniks van de Duitse experts. De oude beroemdheid Ratzinger heeft niet gemerkt dat de tijd ondertussen niet stilgestaan heeft. Van alle anderen [Rahner, Congar, Schillebeeckx] weet hij dat ze gepasseerd, voorbijgestreefd of zelfs simpelweg dood zijn. Maar hij is er nog altijd. Zijn uur is het “vandaag” van de Kerk en van de wereld. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar Vaticanum II en Ratzinger niet ! Wat een godslastering...

« Het is bovendien een ketterse formulering. Want als er een dogmatisch basisprincipe bestaat, dan is het wel dat van de Traditie die precies de *tegenwoordigheid* van het verleden in het heden van de Kerk uitmaakt en in haar toekomst, tot aan de voleinding van de tijden. Maar niet gelijk welk verleden, niet het bedrieglijk verleden van de revoluties. Het verleden waar het om gaat is dat van de goddelijke Openbaring, de Menswording van het Woord, de Verlossing van de mensheid door het kruis van Jezus Christus, zijn glorierijke Verrijzenis en lichamelijke Hemelvaart, de instelling van de Kerk waaraan Hij zijn goddelijke macht verleend heeft, de zending van de H. Geest aan de apostelen op de dag van Pinksteren en diens schitterende

bijstand aan zijn Kerk doorheen de eeuwen, tot op vandaag, tot aan de tijd van de voorspelde geloofsafval... Dát is het wat nooit zal voorbijgaan. In vergelijking daarmee zijn Vaticanum II, Paulus VI, Joannes-Paulus II en Ratzinger slechts dode herfstbladeren die door de wind meegevoerd worden en die men tenslotte verbrandt.

« Dat verleden is helemaal niet “onherroepelijk voorbij”, zoals Joseph Ratzinger op gemene wijze durft zeggen. Het kán niet voorbij zijn, het is gelukkig van die aard dat het nooit kan voorbijgestreefd zijn. Onze godsdienst komt tot ons vanuit het verleden, volledig, en onze taak vandaag is het om de Traditie ervan te verdedigen, intact te bewaren en door te geven aan morgen, zonder substantiële wijzigingen of nieuwlichterijen » (CRC nr. 213).

Dat is het juist wat paus Franciscus doet !

Zo neutraliseert hij het valse onderscheid dat Ratzinger maakt tussen twee groepen die hij op volkomen gelijke wijze schijnt te verwerpen: « de voorstanders van het verleden of *reactionairen* en de partizanen van de toekomst of *progressisten*. De verdorvenheid van Ratzinger ligt in die bedrieglijke symmetrie tussen twee groepen, waarvan de ene veroordeeld wordt om te verdwijnen terwijl de andere op schijnheilige wijze uitgenodigd wordt om geduld te oefenen, want de toekomst hoort die laatsten toe » (abbé de Nantes, *ibid.*).

Paus Franciscus daarentegen geeft terug leven aan « de katholieken die alleen maar katholiek zijn, die niet het etiket “hervormd” of “conciliair” dragen en dat ook helemaal niet willen. »

Meer dan ooit heeft paus Franciscus ons gebed nodig. Op de dag waarop hij de beslissing neemt om te gehoorzamen aan de verzoeken van de H. Maagd Maria, zal haar Onbevlekt Hart zegevieren. Binnen de kortste keren zal de conciliaire Kerk dan in elkaar storten en zal de eeuwige Kerk herboren worden. Dat is de onwankelbare hoop die onze vader ons nagelaten heeft, in zijn waarachtige devotie tot Onze-Lieve-Vrouw van Fatima. Alle menselijke manoeuvres, alle voorzorgsmaatregelen die Benedictus XVI en de anderen genomen hebben om de triomf van hun dwalingen te verzekeren, zullen ijdel blijken te zijn. Zoals bij de uitverkiezing van Joannes-Paulus I, *papa Luciani*, zullen enkele dagen volstaan om het katholiek geloof en de katholieke werken herboren te zien worden.

« Als de volgende paus ons dat geluk zal schenken, dan zal Benedictus XVI met zijn gemanoeuvreeer om de overleving van Vaticanum II te waarborgen ondanks zichzelf meegewerkt hebben aan de triomf van het Onbevlekt Hart van Maria, door de apostolische Stoel vrij te maken alvorens het te laat is en, laten we het voor hem hopen, om zich te bekeren alvorens hij voor God moet verschijnen voor zijn eeuwig oordeel » (*Il est ressuscité !* nr. 126, maart 2013, p. 8).

broeder Bruno van Jezus-Maria

WIJ ZULLEN ALLEMAAL MOSLIMS ZIJN

DE Syrische dokter Nabil Antaki lanceerde onlangs een oproep aan paus Franciscus: « *U bent de enige die iets kan doen om een einde te maken aan de verwoesting van ons mooie land, om de dood van honderdduizenden menselijke wezens tegen te houden en om de Syrische christenen toe te laten in hun land te blijven of ernaar terug te keren.* »

Antaki is geneesheer en is directeur van één van de twee laatste hospitalen van Aleppo. Hij is van mening dat het « *onmiskkenbaar prestige* » van de paus « *de regeringen* » ervan kan overtuigen op te houden met « *het financieren en bewapenen* » van de gewapende bendes in Syrië.

Neen, dokter, het prestige van paus Franciscus zal niet volstaan! Het enige wat kan helpen is de tussenkomst van het Onbevlekt Hart van Maria, als de H. Vader zich verwaardigt gehoorzaam te zijn aan haar vragen: 1° het aanbevelen van de eerherstellende devotie van de eerste zaterdagen van de maand voor de redding van de zielen; 2° het verordnen aan alle bisschoppen op aarde om in eenheid met hemzelf Rusland toe te wijden aan haar Onbevlekt Hart, voor de vrede in de wereld.

Want wij zijn in oorlog.

Omdat wij verraad hebben gepleegd aan ons christelijk, katholiek verleden, omdat wij de “godsdienstvrijheid” hebben afgekondigd, zullen wij slaven worden van de Islamitische Staat. Die controleert reeds een derde van Irak en de helft van Syrië. Binnen de grote rechthoek die zich uitstrekt tussen Mossoel, Bagdad, Damascus en Aleppo oefent IS alle functies van een onafhankelijke staat

uit: defensie, politie, justitie; het kalifaat slaat munten, regelt het economisch leven, de opvoeding en de gezondheid. Het heeft steunpunten van Libanon over Libië en de Sahel tot in Nigeria, waar Boko Haram aan IS trouw heeft gezworen. Dat alles is het mooie resultaat van de *diabolisering* van Bashar al-Assad, nadat hetzelfde was gebeurd met de Irakese leider Saddam Hoessein, de Servische president Slobodan Milosevic, de Afghaan Mollah Omar, de Soedanees Omar al-Bashir, de Libiër Moammar Kadhafi.

Waren die dictators verschrikkelijke tirannen? In elk geval hadden ze allemaal een niet te verwaarlozen staat van dienst door iets te doen aan de gevolgen van de sacrosancte dekolonisering, die hun volk samen met de “vrijheid” het opperste geluk zou schenken...

Saddam stopte de verdere verspreiding van de revolutie van ayatollah Khomeini, die in Iran met onze medeplichtigheid [hij verbleef jarenlang in ballingschap nabij Parijs – *nvdr*] de sjah omverwierp. Milosevic stond borg voor de akkoorden van Dayton in het explosieve Bosnië. Mollah Omar, de leider van de Taliban, zorgde ervoor dat het verbod op papaverteelt in Afghanistan op het terrein nageleefd werd. Wat generaal al-Bashir betreft, de huidige president van Soedan, hij leverde de terrorist Carlos aan Frankrijk uit en bood de VS aan om hetzelfde te doen met Osama bin Laden, maar Washington weigerde... Ook Khadafi had zijn nut: wij danken hem het opdoeken van het nucleair netwerk van A. Q. Khan, de “vader van de Pakistaanse atoombom”, en

Vervolgde christenen in Pakistan. Hoe lang nog vooraleer Europa aan de beurt is?

het afblokken van de clandestiene Afrikaanse immigratie richting Middellandse Zee.

De twee enige personen die in staat zijn om de zaak van de vrede in de wereld vooruitgang te doen boeken, zijn paus Franciscus en Vladimir Poetin.

Het bewijs dat de Russische president de geopolitieke toestand in de wereld domineert? Zonder hem heeft de G7 – de vroegere G8 waaruit Moskou in 2014 buitengesloten werd – niets te betekenen! De 41ste top die na twee dagen discussie op 8 juni afliep, leverde geen enkele concrete maatregel op: noch inzake het indammen van de zich uitbreidende islam, noch met betrekking tot een dooi in het Russisch-Oekraïense geschil, noch om de wanhopige Afrikaanse vluchtelingen te helpen die verdrinken in de Middellandse Zee.

Nochtans waren verschillende politici uitgenodigd die netjes op democratische wijze verkozen waren: de presidenten van Nigeria, Senegal en Tunesië en de eerste minister van Irak. Zij mochten het licht van hun ervaringen laten schijnen op de kwesties van de clandestiene immigratie en de strijd tegen het islamistisch gevaar – helaas, zonder dat het iets opleverde...

Donald Tusk, de nieuwe president van de Europese Unie, legde op de G7 uit dat er maar één

HET TRIESTE VOORBEELD VAN MALMÖ

Malmö, met 300.000 inwoners de op twee na grootste stad van Zweden, is voor heel Europa het trieste voorbeeld van waar een mislukte integratie van islamitische immigranten toe leidt. De stad, waar inmiddels 30 % van de inwoners moslim is, lijdt onder een ware explosie van antisemitisme en criminaliteit. Hele wijken zijn in handen van jeugdige moslimbendes. De helft van de joodse bevolking is al uit de stad gevlucht. « Het Simon-Wiesenthalcentrum in Los Angeles gaf al in 2010 aan Joden het reisadvies om Malmö te mijden. Het herhaalde deze waarschuwing vorig jaar » (CBS News, 22 mei 2015).

Zweden heeft een heel genereuze immigratiepolitiek. Politieke correctheid maakt dat alle problemen onder de mat geveegd worden.

De grootste Zweedse moslimorganisatie eist met de Koran in de hand dat de gelijke behandeling van mannen en vrouwen wordt afgeschaft. De “beledigende en zondige seksuele voorlichting” moet verdwijnen, gemengde zwembaden moeten dicht en volgelingen van Allah dienen vrijaf te krijgen om het vrijdaggebed te kunnen bijwonen.

Het aantal autochtone Zweden dat zich tot de islam bekeert, bedraagt ondertussen meer dan vijfduizend en gaat in stijgende lijn.

De Zweedse inlichtingendienst *Säpo* maakte in april bekend dat minstens 150 personen met de Zweedse nationaliteit naar Syrië getrokken zijn om voor IS te strijden. President Assad bevestigde in een interview: « De gevaarlijkste leiders van Islamitische Staat in ons land zijn Scandinaven » (*Expressen*, 18 april 2015).

« EUROPA STERFT »

« Naar mijn mening beleeft Europa vandaag een periode die kan worden vergeleken met de middeleeuwen, toen nomadische volkeren hier aankwamen vanuit Azië. Hoe het nu zal worden? Europa zal islamitisch worden, daar kan geen twijfel over bestaan. »

Die alarmerende woorden werden gesproken door de aartsbisschop van Warschau, Mgr. Henryk Hoser, in een gesprek met radiozender RMF 24 (september 2015).

« Indien de trends niet wijzigen, indien de Europese geboortecijfer onder de vervangingsratio blijft, dan zal Europa islamitisch worden en zullen christenen een rol vervullen zoals dat nu in het Midden-Oosten het geval is. In een zee van moslims waren daar altijd kleine christelijke gemeenschappen die hebben overleefd. Hoewel, vandaag is het niet eens zeker dat ze zullen overleven. »

De aartsbisschop stelt vast dat het moderne Europa de godsdienst verwerpt en een moreel relativisme omarmt, waarbij het « een zelfmoordcultuur » propageert door te weigeren kinderen op de wereld te zetten. Mgr. Hoser legt de schuld bij de « decadente » Europeanen zelf, want de islam doet weinig meer dan een van de natuurwetten te volgen, die wil dat een leegte moet worden opgevuld. **Europa sterft en de islam groeit.** Volgens de aartsbisschop zal Europa dan ook volledig door de islam worden gedomineerd.

aanpassing aan het absurde regime van de sancties tegen Rusland onder ogen kon gezien worden: de versterking ervan!

Het is niet erg duidelijk welk voordeel de bevolking van Oekraïne kan halen uit het feit dat er geen Franse kazen of Spaanse mandarijntjes meer in Rusland mogen ingevoerd worden. En zal het feit dat Moskou in de armen van China gedreven wordt een oplossing betekenen voor de schokgolf van de *jihad* die zich verspreidt over de voormalige Sovjetrepublieken? In Tadzjikistan bv. is Goelmorod Khalimov, de voormalige leider van de elitetroepen, onlangs toegetreden tot de rangen van het islamitisch kalifaat.

Polen groeit ondertussen uit tot een grote basis voor allerlei NAVO-wapentuig.

Bij de val van de USSR engageerde de Atlantische alliantie zich ertoe om geen permanente troepen onder haar vlag te installeren op het grondgebied van haar negen nieuwe bondgenoten, de voormalige vazalstaten van het Warschaupact. Die belofte geldt nog altijd, zo blijkt: « *Er zijn geen permanente troepen in de letterlijke betekenis van het woord* », aldus een hooggeplaatste militair van de *Bundeswehr* die anoniem wenst te blijven. « *Maar sinds enige tijd worden er dagelijks oefeningen gehouden...* »

Die vermomde « versterkingen » beschikken zelfs over een virtueel hoofdkwartier: dat van het Multinationaal korps noordoost in Szczecin (Stettin) in West-Pommeren. De Amerikanen zijn er baas sinds 2006. Het doel is om van Szczecin de uitvalsbasis te maken van

de vijfduizend manschappen van de strijdmacht die de NAVO op minder dan een week wil kunnen ontplooiën als speerpunt van een oorlog... Een oorlog van wie tegen wie? De ambassadeur van de VS bij het Vaticaan heeft op die vraag een ondubbelzinnig antwoord gegeven door de H. Vader op te roepen tot het veroordelen van « *de Russische steun aan de opstandelingen* » in het oosten van Oekraïne. Maar paus Franciscus wil geen partij kiezen in deze « *oorlog tussen christenen* » (4 februari 2015) en nodigde de Grieks-katholieke bisschoppen nadrukkelijk uit om zich te onthouden van « *het promoten van een concrete politieke actie* ». Ze kunnen zich beter toeleggen op « *de verdediging van de gezinnen, de armen, de werklozen, de zwakken, de zieken, de ouden van dagen, de gehandicapten en de vluchtelingen* » (ad limina-bezoek van de bisschoppen van Oekraïne, 20 februari 2015).

Twee dagen tevoren had de paus zijn zevende catechese over het gezin gewijd aan « *de schoonheid van de broederlijke band* » waarover de psalmist dicht: « *Zie hoe goed en lieflijk het is als broeders eendrachtig samen te zijn* » (Ps 132, 1).

« *De menselijke ervaring van broeders en zusters te zijn is door Jezus Christus tot haar volheid gebracht, door ze op te nemen in de trinitaire liefde en ze zodanig te ontwikkelen dat ze veel verder gaat dan de banden van de familie en de muren van het onbekende kan overstijgen... De christenen gaan*

inderdaad de armen en de zwakken tegemoet, niet om aan een ideologisch programma te gehoorzamen, maar omdat het woord en het voorbeeld van de Heer ons zeggen dat wij allemaal broeders zijn. Dat is het beginsel van de liefde Gods en van elke rechtvaardigheid onder de mensen. »

Het Kremlin liet zich lovend uit over het « *evenwichtig standpunt* » van de paus in het Oekraïens conflict. En een Vaticaanse bron benadrukte dat « *de H. Stoel begrijpt dat een oplossing van het conflict in Syrië onvermijdelijk via Rusland loopt* » – iets wat we al honderd jaar weten, dankzij een hemelse bron! – en dat het overigens de wens van het Moskouse patriarchaat is om nauwer met het Vaticaan samen te werken ter bescherming van de oosterse christenen (La Croix, 10 juni 2015).

Elke dag vragen de christenen in het Midden-Oosten zich af: « *Waarom werden wij uit onze huizen verjaagd? Waarom worden wij vervolgd? Waarom moeten wij schrik hebben en moeten wij vluchten?* » (La Croix, 9 juni 2015).

Op 12 mei van dit jaar gaf paus Franciscus in zijn homilie het antwoord: « *Het is precies morgen dat wij Onze-Lieve-Vrouw van Fatima vieren, die verschenen is om de overwinning op het kwaad te verkondigen. Met zo'n grote steun mogen wij niet bang zijn om onze zending verder te zetten.* » Amen!

broeder Bruno van Jezus-Maria

POETIN EN DE OORLOG IN SYRIË

« *Het doel van het Westen is maar al te duidelijk: Assad doen vallen* » (broeder Bruno). De westerse “democratische verblindings” die Saddam in Irak omverwierp en Khadafi in Libië, met als enig gevolg chaos in beide landen en overname van de macht door islamistische fanatici, richt zich sinds geruime tijd ook op het regime van de « *bloeddorstige dictator* » (dixit Obama) in Syrië.

Ramzan Kadyrov, de president van het door Moskou gepacificeerde Tsjetsjenië, is heel duidelijk: « *Van nu af aan is er geen twijfel meer dat het voornaamste doelwit van het Westen Assad is en niet de terroristische organisatie Islamitische Staat. Sinds de aanvang van de steun aan de Syrische oppositie door de VS en Europa en het begin van de luchtaanvallen op ISIS, is het vredesproces geen millimeter vooruitgegaan. Integendeel, de westerse strijdkrachten zorgen ervoor dat tienduizenden jonge mannen van over de hele wereld naar Syrië en Irak trekken* » (25 september 2015).

Hij legt er ook de nadruk op dat

het algemeen geweten is hoe Islamitische Staat zijn operaties financiert door de verkoop van aardolie uit de veroverde gebieden, maar dat niemand blijkbaar probeert om aan die handel een einde te maken. « *Daarom hebben we alle reden te geloven dat de westerse coalitie in werkelijkheid IS helpt en versterkt, rechtstreeks of onrechtstreeks.* »

Op 30 september gaf het Russische parlement aan Vladimir Poetin groen licht om het leger in Syrië in te zetten om het terrorisme écht te bestrijden. Dat gebeurde op verzoek van de Syrische president Assad zelf. Sergej Ivanov, hoofd van de Russische presidentiële organisatie, onderstreept dat, in tegenstelling tot de door Washington geleide coalitie die op eigen initiatief bommen uitgooit – zoals in Irak, zoals in Libië! – de Russische tussenkomst gebeurt op vraag van het wettig gezag in Syrië en dus overeenkomstig de internationale wetten. Het feit dat duizenden inwoners van Rusland (vooral uit de Kaukasus) mee zijn gaan vechten in Syrië en « *bij hun mogelijke terugkeer*

een bedreiging vormen voor Ruslands nationale veiligheid » is voor Poetin een bijkomende reden om actie te ondernemen.

Op dezelfde dag begon de Russische interventie. Poetin liet niet alleen bases van IS bestoken en uitschakelen, maar ook van andere terroristische groeperingen die Assad bestrijden: het al-Nusrafront (de regionale tak van al-Qaeda), het Islamitisch Front (dat bewapend en gefinancierd wordt door Saoedi-Arabië en overal waar het kan de sharia oplegt) en het Vrij Syrisch Leger (de zgn. “rebellen”, vandaag nog slechts een verzamelnaam voor een groot aantal milities die volledig geïnfilteerd zijn door islamextremisten). De woedende reacties van de VS zeggen genoeg over hun dubbel spel... Op 1 oktober schakelden de Russen trouwens een kamp van “rebellen” uit « *die nota bene door de CIA waren opgeleid; in het grootste geheim had de Amerikaanse geheime dienst die strijders in Qatar en in Saoedi-Arabië getraind* » (De Standaard, 3 oktober 2015).

IS VATICANUM II EEN ONFEILBAAR CONCILIE ?

Precies vijftig jaar geleden, op 8 december 1965, werd Vaticanum II na vier zittingen afgesloten. Omdat de verdedigers ervan nog altijd schermen met het argument van de onfeilbaarheid om elke vorm van kritiek op het Concilie af te wijzen, leek het ons van belang om dit artikel, dat al verscheen in 1993, bij deze gelegenheid te hernemen.

Op 15 september 1965, aan de vooravond van de vierde en laatste zitting van het Tweede Vaticaans Concilie, schreef abbé Georges de Nantes zijn *Brief aan mijn vrienden nr. 212*. In die brief, waaruit we hieronder in cursieve letter citeren, ging hij dieper in op de tegenwerping die hem vaak voor de voeten gegoooid werd : waar haalt een gewone priester, hij mag dan nog theologisch gevormd zijn, het recht van daan om een concilie te bekritisieren ?

Onze vader steunde zijn argumentatie op een "onverdachte" bron : de Zwitserse theoloog Charles Journet, auteur van het standaardwerk *L'Église du Verbe incarné*. Journet was een persoonlijke vriend van Paulus VI, die hem tot kardinaal creëerde. Wat zijn referenties betreft, is abbé de Nantes dus absoluut niet partijdig ; in zulke gewichtige aangelegenheden telt bij hem alleen de competentie.

Vaticanum II bezat de hoogste rechtsmacht over heel de Kerk

Abbé de Nantes heeft altijd ronduit erkend dat Vaticanum II een onfeilbare leer had kunnen voorhouden en aan alle gelovigen opleggen. Een grondige studie van de *Acta synodalia* of "Akten van het Concilie" brengt weliswaar veel onregelmatigheden in het verloop van de zittingen en in de afkondiging van de akten aan het licht, maar dat neemt niet weg dat Vaticanum II, juridisch gezien, het volle vermogen bezat om onfeilbare beslissingen te nemen : het was immers formeel op correcte wijze bijeengeroepen en alle bisschoppen waren rondom de Opperherder verzameld.

« Een concilie bezit de hoogste macht over heel de Kerk. Als het bestaat uit de paus, die er het hoofd en de leider van is, en uit de bisschoppen die door hem en onder zijn gezag zijn verenigd als een soeverein bestuurscollege, dan is er geen enkele instantie, niet op de aarde en niet in de hemel, waarbij men beroep zou kunnen aantekenen tegen de beslissingen van een concilie. Het is rechter over

De concilievaders tijdens de openingszitting.

alles en allen en het kan door niemand op welk punt dan ook worden geoordeeld. »

Heeft abbé de Nantes dat geschreven ? Ja. Maar hoe kan men dan uitleggen dat hij zich altijd tegen het Tweede Vaticaans Concilie verzet heeft, zelfs nog voor de afsluiting ervan ?

Vaticanum II heeft zijn onfeilbaar gezag niet willen uitoefenen

Het is eigenlijk heel eenvoudig : macht kunnen uitoefenen is één ding, van die macht effectief gebruik maken is iets heel anders. Op juridische basis stellen dat Vaticanum II het vermogen bezat om onfeilbare uitspraken te doen, volstaat niet om aan de akten van het jongste Concilie onfeilbaarheidswaarde toe te kennen.

« De concilievaders moeten bewust van hun aantastbare macht gebruik maken, volgens alle voorwaarden van haar wettelijke uitoefening. Vermits de goddelijke bijstand aan het Concilie en aan de H. Vader niet universeel, onafgebroken, onweersstaanbaar en onvoorwaardelijk is – wat miljoenen gelovigen niet begrepen hebben – is het in de eerste plaats van groot belang na te gaan of die menselijke, feilbare gezagsdragers al dan niet het onfeilbaar gezag van God in hun onderrichtingen en besluiten hebben willen betrekken. »

Welnu, men kan alleen maar vaststellen dat Vaticanum II zijn macht *niet* heeft willen uitoefenen. Paus Joannes XXIII heeft dat zo gewild toen hij het Concilie bijeenriep.

« *Die verrassende beslissing werd op 11 oktober 1962 tijdens de openingszitting door de paus aan de conciliaire vergadering opgelegd. De Vaders kregen te horen dat zij geen dogmatische arbeid moesten verrichten, geen goddelijke waarheden moesten vaststellen, geen eigentijdse dwalingen aan het licht dienen te brengen en vooral: niemand moesten veroordelen.* » Maar de opgesomde zaken zijn nu juist de noodzakelijke kenmerken om van een besluit van het plechtig of buitengewoon leergezag te kunnen zeggen dat het onfeilbaar is! De beslissing van Joannes XXIII werd bekrachtigd door zijn opvolger, Paulus VI, bij de opening van de tweede zitting.

Paus Paulus deed nog meer. Hij beval aan *Lumen gentium*, de constitutie over de Kerk, een verklaring toe te voegen die door de secretaris van het Concilie, Mgr. Felici, in de aula werd voorgelezen. Deze verklaring, die men in alle uitgaven van de conciliaire akten terugvindt, is zonneklaar: « De vraag werd gesteld welke graad van theologische zekerheid moet worden toegekend aan de leer die in het schema over de Kerk wordt uiteengezet. De leerstellige commissie heeft op deze vraag geantwoord dat men een concilietekst altijd moet interpreteren volgens de algemene regels die aan iedereen bekend zijn. Zij verwijst naar haar verklaring van 6 maart: "Rekening houdend met de conciliaire gewoonte en met het pastorale doel van het huidige concilie beschouwt deze heilige vergadering alleen die punten met betrekking tot geloof en zeden als gedefinieerd door de Kerk welke zij duidelijk als dusdanig heeft aangegeven." »

We weten dat geen enkele van de akten van Vaticanum II openlijk onfeilbaar verklaard werd! Iedereen kan dat gemakkelijk nagaan. Abbé de Nantes kan daarom besluiten:

« *Voor de eerste keer in de geschiedenis van de Kerk heeft het opperste leergezag, op het moment dat het een plechtig Concilie hield, zijn onfeilbaar gezag uitgeschakeld. Het wou niet met alles wat in zijn vermogen lag streven naar het vinden en proclameren van de goddelijke Waarheid.* »

**Het Concilie heeft bijgevolg
geen akten uitgevaardigd die onder het plechtig
leergezag vallen**

Op de vraag: « Zijn de akten van Vaticanum II theologisch onfeilbaar? », moet dus geantwoord worden: « *Neen, omdat het Concilie, in tegenstelling tot zijn recht – en, naar het lijkt, ook in tegenstelling tot zijn plicht – zijn rechtsmacht niet heeft willen en ook niet heeft kunnen uitoefenen in de "plechtige en buitengewone" vorm die eigen is aan deze opperste instantie. De akten van Vaticanum II zijn bijgevolg niet gewaarborgd door de absoluut onfeilbare bijstand van de H. Geest.* »

Laten we nog verduidelijken dat de afwezigheid van onfeilbare akten van het plechtig leergezag

daarom nog niet betekent dat elke bijstand van de H. Geest uitgesloten was:

« *De Vaders hebben aan hun besluiten niet het kenmerk van een gemeenschappelijke wil en een gemeenschappelijke leer kunnen geven. De H. Geest heeft hen dus alleen ten persoonlijke titel bijstand verleend, en wel in de mate van hun trouw aan de traditie. De conciliaire akten zijn het werk van het gewone leergezag en moeten dus geïnterpreteerd worden door theologen en herders om hun onfeilbaar gedeelte aan het licht te brengen* [in dat geval: de herneming van wat altijd en overal door allen geloofd is] *en het te bevrijden van de verwarde ideeën en bedoelingen die ermee gepaard gaan.* »

Een erkende bewijsvoering

De argumentatie van *Brief aan mijn vrienden nr. 212* is zo duidelijk en onweerlegbaar dat de autoriteiten in het Vaticaan er geen raad mee wisten. Toen het H. Officie in 1968 alle geschriften van onze Vader onder de loep nam naar aanleiding van zijn proces, werd de bewuste Brief dan ook niet in vraag gesteld. In 1973 en 1983 werd die bewijsvoering opnieuw voorgelegd aan Rome, dat de onfeilbaarheid van het Concilie niet kon inroepen om de twee *Aanklachtenboeken* tegen Paulus VI en tegen Joannes-Paulus II te weerleggen.

We wijzen er bovendien op dat de argumenten van abbé de Nantes bekrachtigd worden door de houding van de H. Stoel ten opzichte van de concilievaders die niet alle akten wilden aanvaarden: die prelaten mochten hun bisschopsambt verder blijven uitoefenen in hun dioceses en werden op geen enkele manier verontrust. Bij vorige concilies daarentegen werden bisschoppen die oppositie voerden voor de keuze gesteld: ofwel onderwerping, ofwel – als zij bleven weigeren om onfeilbare besluiten te aanvaarden – ontslag.

Op 8 februari 1977 ging in Annecy, in de Franse Alpen, een publiek debat door tussen abbé de Nantes en de dominicaan pater Yves Congar, één van de invloedrijkste theologen van het Concilie. We citeren de belangrijkste passage:

– Abbé de Nantes: « *Graag vernam ik van u, en het interesseert iedereen, of Vaticanum II één enkel dogma heeft afgekondigd met dezelfde plechtigheid?* »

– Pater Congar: « *Neen.* »

– Abbé de Nantes: « *Ik ben blij u dat te horen zeggen. Ik hoop dat de bandrecorder...* »

– Pater Congar: « *Ik zeg het... Ik zeg het... De H. Vader heeft het gezegd. En het is algemeen geweten. Ik zeg het zonder omwegen.* »

**Maar heeft de H. Geest dan niet over het
Concilie gewaaid?**

We ontmoeten voortdurend gelovigen, priesters en zelfs bisschoppen die oprecht van mening zijn

dat het Concilie onfeilbaar is vermits verschillende prelaten, waaronder kardinalen, verzekeren dat de H. Geest er waaide. Zowel in zijn *Brief nr. 212* als in andere teksten heeft abbé de Nantes die buitensporige aanmatiging altijd weerlegd.

Uit de *Boodschap aan de wereld* die de concilie-vaders op 20 oktober 1962 verspreidden, kon men opmaken dat het de bedoeling van een kleine groep kardinalen en bisschoppen was om de dogmatische traditie, de liturgische voorschriften en de eeuwenoude gewoonten van de Kerk te herzien onder de uitsluitende "leiding van de H. Geest" en in het licht van hun "ervaring met het Evangelie". Abbé de Nantes verbaasde zich terecht over deze vermeende opdracht van het Concilie om « *de levende en nieuwe synthese te verwezenlijken van het onuitsprekelijk christelijk mysterie, bevrijd van de oude dogmatische vormen, met de verlangens van de moderne Mens. Een verbazingwekkende nieuwigheid van een Concilie dat in rechtstreekse verbinding staat met een "Geest" die tegelijkertijd de Geest van Christus en de Geest van de Wereld is !* »

Terechte vraag: waarom de canonieke onfeilbaarheid afwijzen en vervolgens een charismatische superonfeilbaarheid opeisen? Omdat men aanspraak maakte op een Nieuw Pinksteren... « *Zij die daaraan denken, willen niet weten van een onfeilbaarheid die hen aan de leiband van een dogmatische en canonieke traditie zou houden. Zij willen, zoals de protestanten en de modernisten, van hun evangelisch besef en van hun Christuservaring een levend, onfeilbaar en onbegrensd gezag maken. Het geloof verplicht ons evenwel te belijden dat een dergelijke macht alleen aan de apostelen werd gegeven en aan niemand anders.* » Abbé de Nantes citeert vervolgens het Eerste Vaticaans Concilie: "De H. Geest werd aan de opvolgers van Petrus beloofd, niet als een openbaringsmiddel om een nieuwe leer voor te houden, maar als een hulpmiddel om de door de apostelen overgeleverde openbaring, namelijk de geloofsschat, vroom te bewaren en getrouw uiteen te zetten."

We halen ook kardinaal Journet aan (met tussen rechte haken enkele verduidelijkingen door abbé de Nantes):

« De continuïteit is een zeker teken van de [katholieke] waarheid, de breuk een zeker teken van [duivelse] valsheid... De breuk kan worden aange-toond door de invoering van iets nieuws dat goddelijke dingen doet doorgaan voor menselijke [bv. de Hemelvaart voor een legende, "een beeldspraak om te zeggen dat"] en menselijke voor goddelijke [bv. de waardigheid van de Mens, de rechten van de mens], naargelang zij van de geloofsschat iets laat wegvallen of er iets aan toevoegt. Wat op goddelijke wijze voor eens en voor altijd aan de wereld werd meegedeeld, moet immers worden bewaard zonder weglatingen of toevoegingen. »

Abbé de Nantes kan bijgevolg in alle eerlijkheid besluiten – en ook nu weer zonder dat men ooit heeft kunnen bewijzen dat hij dwaalt – dat de charismatische onfeilbaarheid die door Vaticanum II wordt opgeëist onmogelijk van de H. Geest kan komen. Van welke "Geest" dan wel? Enkel van de boze geest, van de duivel... Trouwens, indien die onfeilbaarheid wél van God zou komen, dan is het toch moeilijk te verklaren waarom het Concilie de canonieke onfeilbaarheid naast zich neergelegd heeft, terwijl die er precies voor instaat dat het verstrekte onderricht overeenstemt met de waarheid en dus met de goddelijke wil!

Ja, maar... alle bisschoppen gaan nu toch akkoord met het Concilie?

Dat is de laatste tegenwerping die men wel eens te horen krijgt. Vermits de voorstanders van het Concilie moeten erkennen dat het niet onfeilbaar is geweest en moeten toegeven dat de "geest van het Concilie" op zijn minst verdacht is, hebben zij maar één uitweg: er op wijzen dat de eensgezindheid tussen de huidige bisschoppen rondom de paus en het Concilie wijst op een vaststaand teken van onfeilbaarheid. Helemaal alleen beweren dat men gelijk heeft tegen alle anderen in, dat is toch onmogelijk!

Om deze tegenwerping te weerleggen graag volgende anekdote. De voormalige aartsbisschop van Parijs, kardinaal Lustiger, hield op 12 juli 1989 in Quebec een voordracht. Onder het publiek waren falangisten (leden van de derde orde van de door abbé de Nantes gestichte kloostergemeenschappen) die de kardinaal met hun netelige vragen over de onfeilbaarheid van Vaticanum II in nauwe schoentjes brachten. Lustiger probeerde er zich vanaf te maken met te verwijzen naar "de *canons* van de H. Vincentius van Lérins". Als Zijne Eminentie had gewild dat iedereen hem zou begrijpen, dan zou hij simpelweg gezegd hebben: « Een zaak die in de Kerk door iedereen en overal wordt geloofd, dient als onfeilbaar beschouwd te worden. Het is de onfeilbaarheid van het gewone leergezag. » Maar met die uitleg kwam Lustiger niet weg. In de wandelgangen werd hij aangesproken door nog een andere falangist, die hem wees op de *volledige* leer van de H. Vincentius: voor de onfeilbaarheid van een door het gewone leergezag gedane uitspraak is het noodzakelijk dat ze niet alleen door iedereen en overal wordt geloofd, maar ook... *sinds altijd*.

Dat alle bisschoppen vandaag akkoord gaan met een nieuwe leer, volstaat dus niet om aan die leer een onfeilbaar karakter toe te kennen. De akten van Vaticanum II en al de akten van het leergezag die eruit volgen, zijn bijgevolg niet onfeilbaar. **En als ze niet onfeilbaar zijn, betekent dit dat ze feilbaar zijn.**

broeder Pierre van de Transfiguratie
CRC 21ste jaargang nr. 3, mei-juni 1993

LAMENNAIS : DE TRIOMF VAN EEN AFVALLIGE

NA de storm van de Franse Revolutie kende de Kerk in het begin van de 19de eeuw een schitterende wedergeboorte. Heel haar toekomst hing echter af van haar houding ten opzichte van het revolutionaire gedachtegoed. Zou zij volharden in haar oppositie tegen de beginselen van 1789, in haar afkeuring en haar veroordeling van de democratische theorieën? Of zou zij een nieuwe weg inslaan en ingaan op de wensen van de visionaire profeet Félicité de Lamennais?

Lamennais werd geboren in de Bretoense stad Saint-Malo in 1782. Hij was een moeilijk en introvert kind, maar tegelijkertijd was hij ook bijzonder intelligent. Vaak sloop hij het ouderlijk huis uit om in zijn eentje te luisteren en te kijken hoe de golven van de oceaan tegen de rotsen beukten. Als men hem vroeg: « Wat doe je daar op de oude wallen? », antwoordde hij: « Ik zie wat de anderen niet zien. »

Félicité verliest het geloof onder de invloed van de filosofen van de Verlichting, maar vindt het terug dankzij zijn broer Jean-Marie. Toch zal hij nooit een echt mystiek leven van intieme liefde tot Jezus kennen.

In 1816 wordt hij tot priester gewijd "ondanks zichzelf", aldus bepaalde biografen. Hij stort zich in de contrarevolutionaire intellectuele strijd, met al zijn passie, zijn genie en zijn geweldig literair talent.

Hij bekritiseert het Charter van de Restauratie, dat inderdaad gekenmerkt wordt door de ondeugd van het parlementarisme: de ministers van de regering moeten niet meer alleen verantwoording afleggen aan de koning, maar ook aan de Kamer van volksvertegenwoordigers. Met een soort van bittere hartstocht valt Lamennais het liberalisme van het Charter aan; hij predikt de herinvoering van het absolutisme, opdat God werkelijk zou heersen.

Hij koestert de ambitie om een denkschool te stichten met de jonge elite van intellectuelen die zich aan hem hechten. Hij brengt hen bijeen in La Chesnaie, zijn familiedomein in Bretagne.

Op het einde van de jaren 1820 maakt hij plots een bocht naar links. De koningen Lodewijk XVIII en Karel X hebben hem teleurgesteld: hun realistische politiek staat haaks op zijn eigen vlamme-

nde verbeelding. Hij voelt dat de revolutie van 1830 eraan komt en hij wil dat de Kerk de monarchieën de rug toekeert om **de heilige zaak van de vrijheid van de volkeren** te omhelzen. Hij is zo geëxalteerd dat hij **de volledige scheiding van Kerk en staat** eist, opdat de Kerk zou kunnen deelnemen aan de revolutionaire bewegingen, ze zou kunnen bezielen en leiden. Hij dringt er bij de paus op aan dat hij aan het hoofd zou gaan staan van **de grote opstand van de volkeren tegen de vorsten** om de nieuwe tijden te openen van een mensheid verzoend in een wereldwijde democratie...

Paus Gregorius XVI ontvangt Lamennais in audiëntie op 13 maart 1832, samen met zijn twee metgezellen, Lacordaire en Montalembert. De Opperherder onderzoekt de oproep van de Fransman en veroordeelt vervolgens zijn programma en zijn actie in de encycliek *Mirari vos* van 15 augustus 1832.

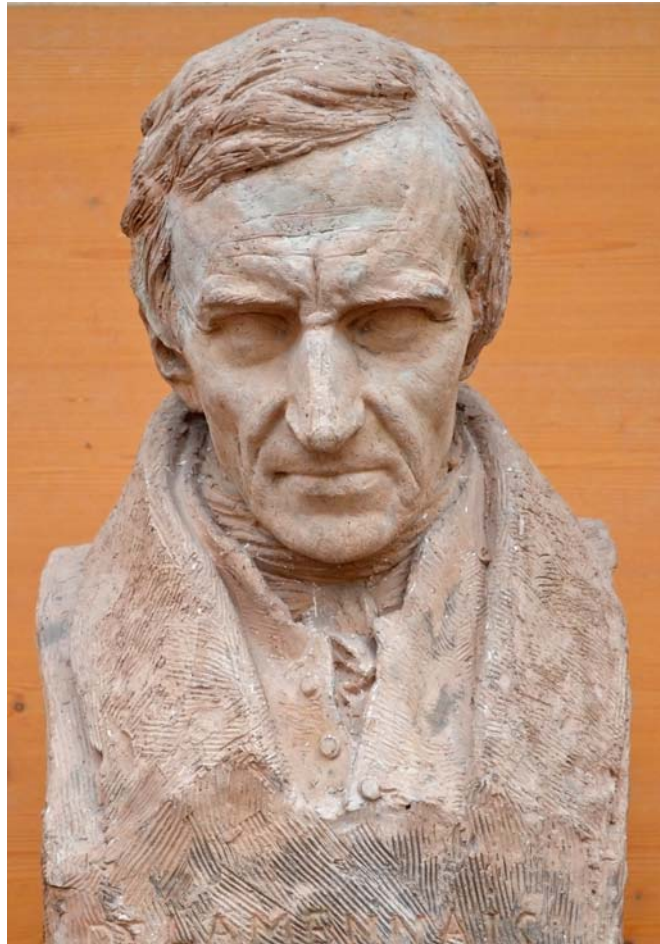
Gregorius verwerpt de wil van Lamennais om de Kerk te hervormen « *alsof zij zou kunnen blootgesteld zijn aan tekortkomingen of verduistering* ». Hij verwerpt verder de eisen van de nieuwlichter tegen het kerkelijk celibaat en tegen de heiligheid en onverbreekbaarheid van het huwelijk. Vervolgens veroordeelt de paus **de godsdienstvrijheid**, opgevat als het recht van de mens op sociale vrijheid op religieus vlak:

« *Uit de besmette bron van de onverschilligheid vloeit de absurde dwaalleer voort, of juist nog*

de waanidee, dat men aan gelijk wie de vrijheid van geweten moet verzekeren en garanderen. Men bereidt deze schadelijke dwaling de weg door de volledige en grenzeloze vrijheid van mening, die zich overal verspreidt tot rampspoed voor de godsdienstige en burgerlijke maatschappij. Sommigen herhalen met een uiterste arrogantie dat daaruit enig voordeel voor de godsdienst voortvloeit. Maar Sint-Augustinus zei terecht: "Wat kan de ziel beter doden dan de vrijheid van de dwaling?" »

Het oordeel van het soeverein Leergezag over de opstandige bewegingen van 1830 luidt als volgt:

« *Wij hebben vernomen dat geschriften die onder het volk verspreid zijn bepaalde leerstellingen verkondigen die de trouw en de onderwerping die*

Félicité de Lamennais (1782-1854).
Buste door David d'Angers.

men aan de vorsten verplicht is ondermijnen. Omdat zij overal de fakkels van de rebellie aansteken, moet men zorgvuldig beletten dat het bedrogen volk meegesleurd wordt buiten de krijtlijnen van zijn plicht. Iedereen moet zich rekenschap geven van de raadgeving van de apostel Paulus: "Er is geen enkel gezag dat niet van God komt. Wie zich verzet tegen het gezag, verzet zich bijgevolg tegen de door God gewilde orde; en zij die zich verzetten, roepen over zichzelf de veroordeling af." » Deze revolutionairen **« brengen de volkeren onder het mom van de vrijheid enkel slavernij. »**

De paus veroordeelt « hen die willen dat de Kerk gescheiden wordt van de staat en dat de eendracht tussen de troon en het altaar verbroken wordt. Het is een zekere zaak dat de aanhangers van een ongebreidelde vrijheid beducht zijn voor deze eendracht, die altijd zo gunstig en heilzaam is geweest voor de belangen van zowel de godsdienst als het burgerlijk gezag. »

Gregorius maakt zich ook grote zorgen over « bepaalde verenigingen en bijeenkomsten **waar men gemene zaak maakt met personen van alle godsdienstige overtuigingen, zelfs met aanhangers van valse godsdiensten.** Om overal rebellie uit te lokken predikt men elke vorm van vrijheid. »

Op het einde van zijn encycliek herinnert de paus de vorsten er aan « dat het gezag hen is geschonken niet enkel voor het regeren van de wereld, **maar vooral voor het ondersteunen en verdedigen van de Kerk.** Zij zijn aangesteld als vaders en voogden van de volkeren en zullen hen het waarachtige en onafgebroken geluk, de overvloed en de rust enkel kunnen schenken wanneer het hun voornaamste zorg zal zijn de godsdienst en de vroomheid te doen bloeien jegens de God op wiens mantel geschreven staat: "Koningen der koningen, Heer der heren". »

Enkele maanden na de definitieve veroordeling van zijn leerstellingen komt Lamennais openlijk in opstand tegen de Opperherder van de Kerk door de publicatie van zijn « *Paroles d'un croyant* » (« Woorden van een gelovige »). Hij formuleert er een satanische verdraaiing van de waarheid in: elke vorm van hiërarchie en alle goddelijke en menselijke wetten worden door hem geïdentificeerd met het Kwaad. Gregorius XVI veroordeelt hem daarop bij naam in de encycliek *Singulari nos* van 7 juli 1834.

Lamennais verhardt echter in zijn rebellie. « *Ik zal het volk niet verraden!* », roept hij tegen hen die hem aanmanen tot herroeping en onderwerping.

In 1846 publiceert hij een vertaling van de Evangelies, met een hele reeks commentaren en noten waarin het christendom vervormd wordt tot een soort van politiek en sociaal progressisme. De revolutionaire interpretatie die hij aan het *Magnificat* geeft, doet het de uitdrukking zijn van het verlangen van het mensdom naar bevrijding van elk gezag.

Bijzonder welsprekend is zijn commentaar op de dialoog tussen Jezus en Pilatus: « *Ondervraagd door de gouverneur, de vertegenwoordiger van de verdrukkende macht, antwoordt Jezus dat hij Koning is. Jezus nu vertegenwoordigde de hele mens-*

heid, en het is waar dat in de mensheid, en in haar alleen, het waarachtige koningschap gelegen is, de waarachtige soevereiniteit, een universeel recht waaruit het bijzonder recht van elk volk voortvloeit » (*Les Évangiles. Traduction nouvelle avec notes et réflexions*, p. 172).

Een dergelijke interpretatie is godslasterlijk: Onze Heer Jezus Christus zou zich gewoon voorgesteld hebben als de getuige en de profeet van het aangeboren koningschap van de mens, van elke mens. Zo ontdaan van zijn goddelijke attributen is Christus nog slechts het symbool van de mens die zich engageert in de revolutionaire strijd tegen de verdrukkende machten. Het is trouwens precies deze interpretatie die op het einde van de 20ste eeuw zal hernomen worden door de H. (?) Joannes-Paulus II...

In de kamer van Lamennais is het beeld van de H. Maagd Maria ondertussen vervangen door een buste van Marianne, het symbool van de Republiek. Hij sterft als apostaat, zonder zich te willen verzoenen met de Kerk, in 1854.

Zeker, zijn vrienden en de leerlingen die hij bijeengebracht had op zijn familiedomein, hebben hem op dat ogenblik al lang verlaten. Maar jammer genoeg namen zij nagenoeg allemaal in hun geest het virus van de ketterij mee, zoals abbé de Nantes verduidelijkt:

« Lamennais heeft de elite van de elite ervan overtuigd dat de volksrevolutie de uitdrukking zelf is van de H. Geest verspreid over de wereld, en dat die revolutie dus heilig, progressief en niet tegen te houden is. Montalembert en Lacordaire zullen nooit het altaar omverwerpen dat zij diep in hun hart recht tegenover het altaar van God opgericht hebben voor een nieuwe cultus. Zij zullen aanhanger blijven van het onmogelijk devies: "God en de Vrijheid!" Het is van Lacordaire dat het afschuwelijke woord stamt dat de kiem bevat van elke toekomstige apostasie: "*Vandaag is de eerste deugd niet het geloof, maar de oprechte liefde voor de vrijheid.*" »

* * *

In 1988 maakte abbé de Nantes de balans op van de tien eerste jaren van het pontificaat van de H. (?) Joannes-Paulus II:

« Vandaag, honderd vijftig jaar na Lamennais, doet Joannes-Paulus II het tegenovergestelde van Gregorius XVI... Inderdaad, wij zijn aanbeland bij de effectieve heerschappij van Lamennais, van zijn ideaal en zijn hersenschim. Vandaag wordt de wereld geregeerd door de democratie, door de rechten van de mens, door vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid. Vandaag heeft de paus, overeenkomstig de wens van Lamennais, zichzelf gemaakt tot de kerkleraar, de prediker en de verkoper van de democratie, tegen elk politiek of kerkelijk gezag in. Vandaag is de grote droom van een mensheid verzoend in eenzelfde universele religie, ten dienste van elke mens en van alle mensen, in absolute vrede en gerechtigheid, het doel geworden van alle inspanningen van paus Joannes-Paulus II. »

broeder François van Maria ter Engelen

BELGIË IN DE GROTE OORLOG

DE PAUS, DE VORST EN DE KARDINAAL

De figuur van kardinaal Mercier is onverbrekkelijk verbonden met de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog in België. Welk standpunt nam hij in? Werd zijn mening gedeeld door de H. Vader in Rome? En wat vond koning Albert? De confrontatie tussen de paus, de vorst en de kardinaal vormt het onderwerp van dit achtste artikel in onze reeks over DE GROTE OORLOG.

« IL GUERRONE »

Op het einde van zijn pontificaat zag de heilige paus Pius X (1903-1914) steeds duidelijker een grote, verschrikkelijke oorlog aan de einder opdemen als een straf van God voor de hoogmoed en de geloofsafval van zijn tijd... Hij had er visioenen over, hij profeteerde er over, hij kende vooraf de vreselijke hecatombe die er het gevolg zou van zijn.

« Vanaf 1911 spreekt hij er tegen kardinaal Merry del Val, zijn staatssecretaris, met angst over: *“Eminentie, de zaken gaan slecht! De Grote Oorlog – il Guerrone – komt dichterbij...”* Hij is het inderdaad die de term “Grote Oorlog” voor het eerst gebruikt heeft, alvorens het woord op ieders lippen ligt en de geschiedenisboeken het vereeuwigen... *“Ik spreek*

niet over de huidige oorlog [de Balkanoorlog van 1913]. Daarover gaat het niet, maar wel over de Grote Oorlog.” Tegen de Braziliaanse ambassadeur Dr. Chaves zegt de paus: *“U bent gelukkig, meneer de minister, dat u kan terugkeren naar Brazilië. U zal de wereldoorlog niet zien. Het conflict in de Balkan is slechts het begin van een grote wereldbrand die ik niet kan tegenhouden en waartegen ik niet bestand zal zijn.”*

« En ook nog het volgende, dat getuigt van een verbazingwekkende nauwkeurigheid: *“Ik beklag mijn opvolger! Ik zal de Grote Oorlog niet meemaken. Maar het is ongelukkig genoeg waar dat “Religio depopulata” [“De ontvolkte godsdienst”, volgens de pausmotto’s van Malachias – nvdr] vlakbij is. Eminentie, het jaar 1914 zal niet voorbijgaan.”*

« In de laatste dagen van juli schrijft hij een lange brief aan de oude keizer Frans-Jozef van Oostenrijk-Hongarije... Maar het schrijven blijft onbeantwoord. Al de inspanningen van de paus zullen tevergeefs zijn. Wanneer dan de ambassadeur van Wenen op 28 juli aan Pius X het voldongen feit van de oorlogsverklaring aan Servië komt aankondigen, en in naam van zijn meester de zegen van de paus voor de

Oostenrijkse legers vraagt, antwoordt de Opperherder op strenge toon: *“Zeg aan de keizer dat ik noch de oorlog, noch hen die hem gewild hebben kan zegenen. Ik zegen de vrede!”* Wanneer de ander aandringt om tenminste een speciale zegening voor Frans-Jozef te krijgen, verklaart de paus: *“Ik kan alleen maar tot God bidden opdat Hij hem zou vergeven. De keizer mag zich gelukkig prijzen dat de Plaatsvervanger van Jezus Christus geen vervloeking over hem uitspreekt”* » (abbé Georges de Nantes, CRC nr. 308, december 1994, p. 2).

De paus ziet immers wat er op het spel staat: de katholieke Habsburgse monarchie, hoeksteen van de orde in Europa, ontketent met de oorlogsverklaring aan Belgrado de demonen die alles zullen vernietigen wat deze dynastie in meer dan zevenhonderd jaar opgebouwd heeft.

« Pius X keert zich tot God en bidt: *“Heer, neem mijn armzalig leven, maar houd de uitmoording van zoveel van mijn kinderen tegen.”* Wanneer het bloed begint te stromen in de vier hoeken van Europa, wijdt de paus zichzelf als heilig slachtoffer toe, samen met de soldaten die op het veld van eer vallen: *“Ik draag mijn armzalig leven als brandoffer op om de uitroeiing van zoveel*

van mijn kinderen te verhinderen », herhaalt hij voortdurend in tranen.

« Zo sterft, op 20 augustus 1914, de heilige paus Pius X, als één van de eerste helden in de oorlog waarmee God de wereld zal zuiveren van zijn hoogmoed en zijn misdaden... » (abbé de Nantes, *ibid.*).

AAN HET HOOFD VAN EEN BLOEIENDE KERKPROVINCIE

Bij de inval van de Duitsers in augustus 1914 is de voornaamste geestelijke in ons land Désiré-Joseph Mercier, aartsbisschop van Mechelen, priemaat van België en kardinaal van de Rooms-katholieke Kerk. De 62-jarige Mercier staat aan het hoofd van een

De H. Pius X op het einde van zijn leven, toen hij steeds duidelijker de Grote Oorlog naderbij zag komen. Hij stierf bij het uitbreken van de wereldbrand, nadat hij zichzelf had opgeofferd « om de uitmoording van zoveel van mijn kinderen tegen te houden ».

bloeiende en dynamische kerkprovincie. Van de ongeveer 8 miljoen Belgen is meer dan 95 procent katholiek gedoopt. De Kerk in ons land is stevig vertakt in alle geledingen van de bevolking. Naast de seculiere clerus, die het parochieleven bestuurt, zijn er ook nog bijna zestigduizend regulieren. Orden en congregaties zetten zich in voor onderwijs en ziekenzorg. En een indrukwekkend aantal missionarissen doet het Evangelie ingang vinden in de meest afgelegen gebieden ter wereld, meer bepaald in Congo, dat in 1908 een Belgische kolonie geworden is.

« Mercier had zijn sporen voornamelijk verdiend als hoogleraar aan de Leuvense universiteit. Als 30-jarige priester was hij er tot hoogleraar benoemd aan de faculteit Filosofie. In Leuven stond hij aan de wieg van het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte, dat onder zijn leiding uitgroeide tot een internationaal gerenommeerde instelling van het neothomisme: het was de uitdrukkelijke bedoeling er de eeuwenoude filosofie van Thomas van Aquino te toetsen aan de nieuwe vragen die de snel voortschrijdende wetenschappelijke kennis op alle gebieden van het menselijk weten opwierp » (Jan De Volder, *Kardinaal Verzet. Mercier, de Kerk en de oorlog van 14-18*, Lannoo, 2014, p. 14).

Bij deze lovende beoordeling moet echter een belangrijke kanttekening gemaakt worden. Mercier neemt een dubbelzinnig standpunt in tegenover het modernisme, de ketterij waartegen de H. Pius X zo krachtadig optrad. De Mechelse aartsbisschop neemt het meer dan eens op voor beruchte modernisten als de Engelsman George Tyrell en de Belg Hippolyte Delehaye. Hij bewondert pater Lebbe, de propagandist *avant la lettre* van de inculturatie. Eigenlijk is Mercier, in de lijn van paus Leo XIII, een liberaal-katholiek. Op een lijst van kardinalen die vóór het conclaaf van 1914 bij de Romeinse Curie circuleert, staat naast zijn naam: « Verdacht, staat bekend als verbonden met alle verraders van de Kerk » (cf. E. Poulat, *Intégrisme et catholicisme intégral*, 1969, p. 330).

De brutale verwoesting van de eeuwenoude universiteitsstad Leuven door de Duitsers eind augustus 1914 maakt op de kardinaal een verpletterende indruk. Maar dat is niet het enige. Het *Reich* voert bewust antikatholieke en antiklerikale propaganda, waardoor de Duitse terreur in België zich toespitst op de geestelijkheid. Er bestaan talrijke getuigenissen van de haat jegens de Roomse clerus die de Duitse militairen, van hoog tot laag, demonstreren. De Pruisische generaal Von Beseler, die de aanval op Antwerpen zal leiden, beweert dat de Belgen zich niet als een beschaafd volk gedragen, « een mooi gevolg van de overheersing door de priesters » (aangehaald in Xavier Boniface, *Histoire religieuse de la Grande Guerre*, 2014, p. 174). En wanneer in Leuven een groep geestelijken wordt weggeleid om geëxecuteerd te worden, krijgen zij te horen: « Wij zijn protestanten en zullen jullie tonen hoe wij smerige jezuïeten neerschieten » (Mark De Geest, *Brave little Belgium. 13 verhalen over België in de Eerste Wereldoorlog*, 2013, p. 94).

Het is allemaal niet van aard om Mercier, die overtuigd is van de superioriteit van de Franse taal en de *civilisation française*, tot een nuchtere houding tegenover Duitsland te motiveren.

EEN NIEUWE OPPERHERDER

De H. Pius X sterft op de dag waarop het Eerste Leger van Von Kluck triomfantelijk Brussel binnentrekt. De kardinalen spoeden zich naar Rome voor de begrafenis en de verkiezing van een opvolger. De spanningen die de Grote Oorlog verwekt, hebben ook hun invloed op de relaties onder de kerkvorsten. Typerend is de eerste ontmoeting tussen Mercier en de Duitse kardinaal Von Hartmann, aartsbisschop van Keulen. « *Laten we het niet over de oorlog hebben* », zegt de Duitser diplomatiek. « *Akkoord* », antwoordt de Belg vinnig, « *zolang u maar niet over vrede begint!* »

Het conclaaf verkiest bij de zesde stemronde, op 3 september, een nieuwe Opperherder in de persoon van Giacomo Della Chiesa, aartsbisschop van Bologna, die de naam Benedictus XV aanneemt. Met hem nemen de tegenstanders van de heilige paus Sarto, die hun vorming hebben gekregen tijdens het lange pontificaat van zijn liberale voorganger Leo XIII, revanche:

« Benedictus XV was heel zijn leven een diplomaat geweest naar het hart van Leo XIII en, wat meer is, tijdens het grootste deel van zijn carrière de secretaris van kardinaal Rampolla [die verdacht werd van nauwe banden met de vrijmetselarij – *nvdr*]. Men weet overigens dat Della Chiesa door de H. Pius X slechts tot aartsbisschop benoemd werd om hem te verwijderen uit Rome en dat de paus hem met tegenzin tot kardinaal creëerde om Bologna niet voor het hoofd te stoten. Zijn uitverkiezing markeerde de terugkeer naar de geest van Leo XIII. De liberaal-katholieken die door de vorige paus onafgebroken in toom waren gehouden, verschenen zegevierend terug op het voorplan » (abbé de Nantes, CRC nr. 97, oktober 1975, p. 4).

Niettemin neemt de nieuwe paus bij het begin van zijn regering ten overstaan van het gewapend conflict een standpunt in dat in de lijn ligt van dat van zijn voorganger. Hij keert zich resoluut tegen « *het monsterlijk schouwspel* » van de oorlog, « *die Europa rood doet kleuren van christelijk bloed* ». In zijn eerste encycliek, *Ad beatissimi*, gepubliceerd op 1 november 1914, is Benedictus even duidelijk: « *Grote en bloeiende naties staan tegenover elkaar op het slagveld. Hoeft het te verwonderen dat ze, goed uitgerust als ze zijn met de afschrikwekkende middelen die de vooruitgang van de krijgskunst heeft voortgebracht, elkaar afmaken in gigantische slachtpartijen? Er is geen enkele limiet op de verwoestingen, op de bloedbaden: iedere dag wordt de aarde bevoeid met nieuw bloed en wordt ze bedekt met doden en gewonden.* »

De paus aarzelt bovendien niet om « *het noodlottige kwaad* » te benoemen dat « *de ware oorzaak van de huidige verschrikkelijke oorlog* » vormt: de revolutionaire geest die overal in de samenle-

Paus Benedictus XV, Opperherder van 1914 tot 1922.

ving doorgedrongen is, waardoor « *de voorschriften en regels van de christelijke wijsheid in het bestuur van de staten* » verloochend worden. « *Men heeft de oorsprong van alle menselijk gezag niet meer in God, Schepper en Heerser over het heelal, willen leggen, maar in de vrije wil van de mens* », en daarvoor betaalt men nu het gelag.

Het is bijzonder jammer dat Benedictus XV in de loop van de oorlog van die verheven visie zal afstappen om een al te werelds pacifisme te omarmen. Zo zal hij in zijn bekende « *Brief aan de leiders van de oorlogvoerende staten* » (1 augustus 1917) totaal onrealistische vredesvoorstellen doen, zoals algemene ontwapening en de oprichting van een internationaal scheidsgerecht met vertegenwoordigers van alle landen – en dat terwijl de katholieke Kerk naar het woord van Maurras toch « *de enige Internationale die naam waardig* » is !

EEN « MOFFENPAUS » ?

Dat Benedictus XV de oorlog in algemene termen veroordeelt en geen onderscheid maakt tussen agressor en slachtoffer, stuit in het katholieke België op groot onbegrip. Wat men vooral mist, is een ondubbelzinnige veroordeling van de Duitse inval. Hoe kan de paus zwijgen tegenover al het verschrikkelijke lijden dat de onschuldige bevolking van ons land al heeft moeten ondergaan ? De Franse pers gaat al snel een stap verder en beschuldigt de H. Vader er zonder meer van verkocht te zijn aan de Duitsers. Georges Clemenceau, één van de meest fanatieke antiklerikalen in Frankrijk, lanceert een hatelijke term : « *le pape boche* », « de

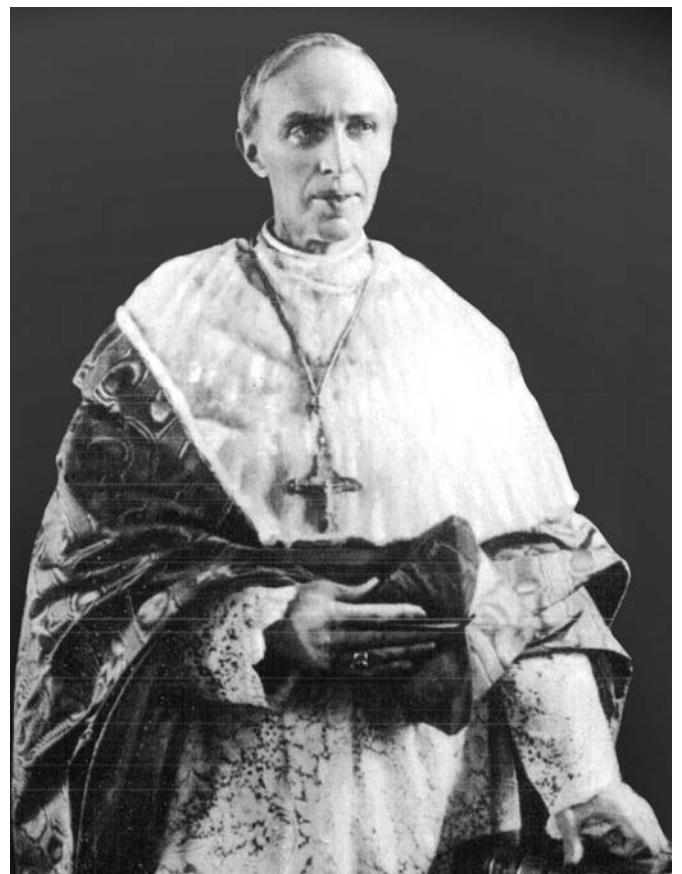
moffenpaus », een etiket waarvan Benedictus nooit meer afgeraakt.

Abbé de Nantes schrijft over de houding van de paus het volgende :

« Gezien vanuit Parijs kon de Grote Oorlog de verdediging lijken van de beschaving tegen het Germaanse barbarendom en van het katholicisme tegen het lutheranisme. Vanuit Rome beschouwde Benedictus XV hem, niet zonder reden, als een broederstrijd waarin het katholieke Frankrijk, dwazer dan ooit, zich door de protestantse Angelsaksers ging laten meesleuren om het katholieke Habsburgse keizerrijk te vernietigen, terwijl de overwinnaars niet zouden rusten alvorens Duitsland terug op de been te brengen door het definitief Pruisisch te maken » (CRC nr. 97, oktober 1975, p. 4).

Wat in de beeldvorming zeker een rol speelt, is het feit dat de geallieerden historisch gesproken op gespannen voet met de H. Stoel staan. In het republikeinse Frankrijk zijn uitgesproken vijanden van de Kerk aan de macht, die sinds de Scheidingswetten van 1905 alle banden met het Vaticaan verbroken hebben. De antiroomse houding van de Britse anglicanen, vervolgers van de katholieke leren, is maar al te bekend. En voor het orthodoxe Rusland, dat in de 19de eeuw zijn invloedssfeer geweldig heeft uitgebreid, is men in Rome zeer beducht. Deze drie mogendheden hebben geen diplomatieke vertegenwoordiging bij de H. Stoel, wat wél het geval is met het Duitse rijk en de Habsburgse monarchie.

Nochtans hebben ook Duitsland en Oostenrijk-Hongarije kritiek. Ze zien een bewijs van francofilie in de

Désiré-Joseph Mercier, aartsbisschop van Mechelen en kardinaal van de Rooms-katholieke Kerk.

Moritz Freiherr von Bissing, gouverneur-generaal van België van december 1914 tot aan zijn onverwachte dood op 18 april 1917. Zijn pogingen om met de kardinaal tot een *modus vivendi* te komen in het belang van de Belgische bevolking werden door Mercier afgewezen.

benoeming van kardinaal Pietro Gasparri tot nieuwe staatssecretaris; Gasparri heeft namelijk jarenlang gedoceerd aan het *Institut catholique* in Parijs...

In werkelijkheid wil Benedictus XV een politiek van strikte neutraliteit huldigen: « De Heilige Stoel wilde kost wat het kost boven de partijen staan: neutraliteit was geen ongevoeligheid voor de slachtoffers – want de solidariteit met alle slachtoffers werd beleden in woord en daad – maar was in de ogen van de paus een strikte voorwaarde om de eenheid van de katholieke familie te vrijwaren en ook om een mogelijke vrede stichtende rol in de toekomst mogelijk te maken » (De Volder, *op. cit.*, p. 27).

De Volder onderstreept ook dat er in die eerste oorlogsmaanden zowel bij de paus als bij de Curie veel persoonlijke sympathie voor België bestaat. Eind oktober wordt de katholieke volksvertegenwoordiger Auguste Merlot door Benedictus in audiëntie ontvangen. « *Sommigen oordelen* », aldus de kerkleider, « *dat België zich had moeten beperken tot een protest en een symbolisch militair verzet. Dat is niet onze mening. Het is dankzij zijn heldhaftige verdediging dat België de sympathie en de bewondering van de hele wereld heeft gekregen.* » Maar: « *Wij kunnen geen partij kiezen.* »

HET HOOGSTE GEZAG IN BEZET BELGIË

Na het conclaaf keert kardinaal Mercier over Marseille, Parijs, Le Havre en Londen naar België

terug. In Antwerpen wordt hij op 14 september ontvangen door de koning. Vervolgens reist hij door naar Mechelen, waar hij met lede ogen de vernielingen aan de kathedraal en het aartsbisdom paleis ziet. Allicht is Mercier in een innerlijke tweestrijd verwickeld: « Moest hij zich uitspreken over de Duitse wandaden, of moest hij er diplomatisch het zwijgen toe doen? » (De Volder p. 35).

Omdat Mechelen vlakbij het front ligt, raden de autoriteiten de kardinaal aan om verblijf te nemen in de nationale vesting Antwerpen. In de woning van de familie Moretus op de Vrijdagmarkt maakt hij op 9 oktober de val van de stad mee.

Nu de koning en de regering vertrokken zijn en het aartsbisdom volledig onder controle van de vijand komt, is de kardinaal de hoogste nationale figuur in bezet België. Op 21 oktober heeft hij in Brussel een ontmoeting met de Duitse gouverneur-generaal Von der Goltz. Die rekent er op dat de Kerk haar moreel gezag zal inzetten om de bevolking te weerhouden van weerspannigheid en haar op te roepen het gewone leven zo vlug mogelijk te hervatten. Mercier gaat akkoord. Hij laat de scholen heropenen op 17 november. Alle ambtenaren die in België gebleven zijn, krijgen opdracht hun post weer in te nemen. Zes belangrijke ministeries beginnen terug te functioneren.

Collaboratie? Helemaal niet: « Ook de wettelijke Belgische autoriteiten erkenden dat dit in het belang was van het land, dat ze spoedig weer in handen hoopten te krijgen » (De Volder p. 39).

Toch wringt er de hele tijd iets bij Mercier. Hij wil onze landgenoten graag een hart onder de riem steken, een duidelijk standpunt tegenover de Duitse bezetter innemen. Maar hij aarzelt, omdat hij beseft wat de consequenties kunnen zijn. Een benedictijnse monnik zal uiteindelijk de weegschaal doen doorslaan en de kardinaal tot provocatie verleiden.

DE INVLOED VAN DOM BEAUDUIN

Dat Mercier tenslotte de beslissing neemt om zijn beruchte kerstbrief op te stellen, moet toegeschreven worden aan de invloed van één man: dom Lambert Beauduin, benedictijn in de abdij van Keizersberg bij Leuven, de monnik die later zal ijveren voor de oecumenische beweging en de abdij van Chevetogne zal stichten [zie het artikel *Voor een terugkeer naar een katholieke oecumene* in *Hij is VERREZEN!* nr. 59, september-oktober 2012, pp. 11-16]. De Volder toont deze invloed overtuigend aan.

Dom Beauduin « had een goede relatie met kardinaal Mercier, die zijn adviezen en inzichten sterk waardeerde. Het was Beauduin die de kardinaal in die dagen aanmoedigde een actieve rol te spelen » (p. 40). De monnik is fel anti-Duits. Wanneer Duitse militairen in de eerste weken van de bezetting hun intrek nemen in de abdij van Keizersberg, reageert Beauduin als door een wesp gestoken: « *Ik haatte hen met een volmaakte haat* » (“*Perfecto odio oderam eos*”), zegt hij later tijdens een retraite in

Maredret. Toch wel krasse taal voor een geestelijke die zo open staat voor andere overtuigingen...

Het staat historisch vast dat de kardinaal zijn brief in de abdij van Keizersberg schrijft en dat de benedictijn over zijn schouder meeleest. In de Mechelse archieven zijn notities met Beauduins handschrift gevonden. De eerste versie van de kerstbrief wordt door de monnik blijkbaar bekritiseerd als te voorzichtig en te omfloerst. Hij wil het graag allemaal wat scherper.

Begin december is er beweging op het politieke toneel. Een nieuwe Duitse gouverneur-generaal treedt aan in de persoon van de 70-jarige Moritz Freiherr von Bissing, een hoge Pruisische officier die rechtstreeks afhangt van de keizer en die bezet België zal regeren als een soort van onderkoning. Hij is er rotsvast van overtuigd dat Duitsland de oorlog zal winnen en dat ons land onder de een of andere vorm door het *Reich* geannexeerd zal worden. Toch moet

onderstreept worden dat Von Bissing tijdens zijn hele mandaatperiode met diplomatie en tact zal te werk gaan en begrip zal betonen voor de gevoeligheden van het bezette land.

Op 16 december heeft een eerste ontmoeting tussen Mercier en Von Bissing plaats. De Duitser stelt zich verzoenend op. Hij « kon aankondigen dat de geplande vrijlating van de gedepoteerde priesters effectief zou doorgaan en dat de priesters-krijgsgevangenen als officieren zouden worden behandeld. Verder verklaarde de gouverneur-generaal dat hij niet verwachtte door de Belgen als vriend te worden behandeld, wat in de gegeven omstandigheden wel niet mogelijk was, maar er toch op rekende dat men hem zijn taak niet moeilijker zou maken dan ze uiteraard reeds was. Hij rekende erop dat de geestelijke gezagdragers hem daarin zouden steunen » (Robrecht Boudens, *Kardinaal Mercier en de Vlaamse Beweging*, Leuven, 1975, pp. 111-112).

Mercier reageert op hoffelijke wijze. Hij stipt enkel aan dat België alleen voor het recht van de sterkste is bezweken en de feitelijke toestand dan ook principieel niet kan aanvaarden. Voor de rest verklaart hij zich bereid de zienswijze van Von Bissing bij te treden.

De gouverneur-generaal is best tevreden over het verloop van deze eerste kennismaking. Wat hij echter niet weet, is dat het door dom Beauduin geïnspireerde herderlijk schrijven van de kardinaal ondertussen klaar ligt bij de drukker...

« VADERLANDSLIEFDE EN VOLHARDING »

In zijn pastorale brief « *Patriotisme et endurance* », die op zondag 3 januari 1915 van op alle kansels in het aartsbisdom voorgelezen wordt, spreekt de kardinaal schande over de gewelddaden die het Duitse leger tegen de Belgische burgerbevolking begaan heeft. Hij herinnert aan de vele onschuldige doden, onder wie minstens veertien priesters en kloosterlingen. Hij benadrukt dat de Belgen, geschaard rond hun koning, volkomen terecht de wapens tegen de overweldiger hebben opgenomen : « *Onze heilige godsdienst maakt van de vaderlandsliefde een plicht ; er is geen volmaakt christen of hij is ook een volmaakt vaderlander.* »

Hoe dan ook, onderstreept de kardinaal, moeten de bevelen van de bezetter geëerbiedigd worden, tenminste « *zolang zij noch de vrijheid van ons christelijk geweten, noch ons vaderlands eergevoelen krenken* ». Uitdagen, tartten of opschudding verwekken zijn absoluut niet aan de orde.

Maar, zo vervolgt Mercier, ook onder de bezetting moet de bevolking haar vaderlandsliefde helemaal niet opgeven. En dan volgt de bekendste passage uit de brief : « *Deze macht is geen wettig gezag. Bijgevolg zijt gij haar, in het innige van uw gemoed, noch achting, noch verkleefdheid, noch gehoorzaamheid verschuldigd.* »

Het herderlijk schrijven eindigt met de volledige tekst van de warme brief die de paus begin december aan de kardinaal gericht heeft en waarin hij voorstelt

de jaarlijkse Sint-Pieterspenning voor één keer niet aan de H. Stoel te schenken, maar te bestemmen voor het lenigen van de nood in België.

De kerstbrief van de kardinaal slaat in als een bom. Von Bissing is razend : in plaats van zijn uitgestoken hand te aanvaarden, spoort het hoofd van de Belgische Kerk zijn gelovigen aan tot insubordinatie. Hij wil Mercier onmiddellijk arresteren en ziet daar uiteindelijk enkel van af omdat hij van hem geen martelaar wil maken. De verspreiding en de lectuur van de brief worden verboden. Overal in het aartsbisdom maken Duitse soldaten jacht op het document ; bij drukker Dessain worden veertigduizend exemplaren in beslag genomen. De gouverneur-generaal eist een herroeping van de scherpe tekst, wat de kardinaal vlakaf weigert.

Het is van belang te vermelden dat *alle* andere Belgische bisschoppen, die vooraf over het herderlijk schrijven van Mercier door dom Beauduin gepolst

Koning Albert op een glasraam in de kapel van Oud-Stuivekenskerke. Hij was erg kritisch over de scherpe anti-Duitse initiatieven van Mercier : « Een kardinaal moet een element van matiging zijn. »

zijn, het initiatief afkeuren. Mgr. Heylen van Namen vindt de brief niet opportuun en vreest dat hij contraproductief kan werken. De bisschop van Luik, Mgr. Rutten, zegt dat een "staat van vijandelijkheid" tussen de bezetter en de Belgische Kerk nadelig voor de bevolking zal zijn: « *Is het ons niet kostbaar om het lijden van het volk te verlichten, een minder hard bezettingsstatuut te verkrijgen, de situatie van onze talrijke gevangenen in Duitsland te verbeteren?* » Ook in Brugge, Gent en Doornik vindt men dat spreken zilver, maar zwijgen goud is.

De Duitse gezant bij de H. Stoel krijgt opdracht om bij staatssecretaris Gasparri krachtig te protesteren tegen het optreden van Mercier: de pastorale brief is zonder meer opruiend en hitst aan tot verzet. Waarom streeft de kardinaal niet naar een *modus vivendi* met de bezetter, in ieders belang?

DE "KARDINAAL VAN DE GEALLIEERDEN"

Begin januari publiceert *The Times* het onjuiste bericht dat Mercier zou gearresteerd zijn en gevangen wordt gehouden in zijn aartsbisschoppelijk paleis. De Franse kranten nemen de kwakkel gretig over. De Belgische regering in Le Havre stelt op 7 januari een telegram op dat in naam van de koning naar de paus verstuurd wordt en waarin Albert protesteert tegen « *de arrestatie van een kerkvorst die het stilzwijgen niet kon bewaren tegenover de gruwelijke onrechtvaardigheden waaronder zijn gelovigen lijden.* » En verder: « *Ik druk ten overstaan van het vereerde hoofd van de Roomse Kerk mijn bewondering uit voor het optreden van kardinaal Mercier die, naar het voorbeeld van de roemrijke prelaten uit het verleden, niet teruggeschrokken is om vlakaf tegenover de meinedige de waarheid te verkondigen...* » (M. Thielemans en E. Vandewoude, *Le Roi Albert au travers de ses lettres inédites*, Brusel, 1988, p. 554).

Of het telegram de werkelijke mening van de vorst over de flamboyante kardinaal uitdrukt, is zeer twijfelachtig. Net als de Belgische bisschoppen, die weigerden zich bij het herderlijk schrijven van de aartsbisschop aan te sluiten omdat zij de bezetter niet voor het hoofd wilden stoten, is Albert van mening dat een open confrontatie de kansen op een vredesregeling belemmert. Hoewel hij er in zijn privécorrespondentie niet voor terugschrikt te spreken over « *een vijand die tegenover ons enkel getuigt van misprijzen en barbarendom* » (brief aan Broqueville, 3 januari 1915), vindt de koning dat het al te principiële standpunt van Mercier alleen maar koren op de molen van de geallieerden is. Voor Albert, dat weten we, maakt België geen deel uit van het geallieerde kamp: ons land vecht enkel om zijn onafhankelijkheid terug te winnen.

Hij krijgt gelijk, want het valse bericht van de zagezegde arrestatie is nog maar het begin. Al snel schildert de propagandamachine in Frankrijk en Groot-Brittannië de Belgische kardinaal af als de vertolker van de anti-Duitse geest in ons land.

Zonder dat hij er erg in heeft, wordt Mercier de "held" van de onverzoenlijke vijanden van Duitsland en het Habsburgse rijk: de antiklerikalen en de vrijmetselaars in Parijs, Londen en Washington...

De « kardinaal van de geallieerden » doet trouwens zijn best om aan zijn kerstbrief een zo ruim mogelijke ruchtbaarheid te geven. Aan zijn hulpbisschop, die in Londen verblijft, geeft hij de opdracht zo snel mogelijk voor een Engelse vertaling te zorgen en die in de pers te verspreiden. Half januari verschijnt het schrijven ook in *The New York Times*. De Belgische regering, die de propaganda-waarde van Mercier volop wil uitbuiten, laat in Le Havre 175.000 exemplaren van « *Patriotisme et endurance* » drukken en uitdelen. Met de steun van koning Albert? Zeker niet!

DE INTRIGES VAN DE VRIJMETSELARIJ

Na een periode van betrekkelijke ontspanning in de betrekkingen met de bezetter neemt de kardinaal in september 1915 opnieuw de handschoen op. In « *Oproep tot het gebed* » beschrijft hij de strijd tussen de aartsengel Michaël en de gevallen engel Lucifer, en actualiseert die: « *In onze zielen en in onze maatschappij zijn op elk tijdstip van de geschiedenis het leger van het kwade en het leger van het goede met elkaar in strijd. [...] De onrechtvaardigheid en het recht, de misdaad en de onschuld betwisten elkaar de eindoverwinning.* » De Duitsers kunnen er niet om lachen.

Kort daarna richt Mercier een schrijven aan het episcopaat van Duitsland en Oostenrijk-Hongarije met het voorstel om een gemeenschappelijke commissie op te richten die klaarheid moet scheppen over de vermeende gewelddaden van Belgische "weerstanders" op Duitse soldaten bij het begin van de oorlog. De kardinaal weet goed genoeg dat de bisschoppen van de Centralen nooit toelating van hun regering zullen krijgen om aan zo'n commissie mee te werken. Zijn brief is dan ook een pure provocatie, bedoeld om de vijand een hak te zetten. Het enige concrete resultaat is verdeeldheid en hoog oplopende spanningen onder de Europese bisschoppen. Kardinaal-staatssecretaris Gasparri reageert bijzonder misnoegd, want « *de H. Vader is niet gediend van dit soort polemieken tussen leden van de katholieke hiërarchie* ». De Belgische primaat wordt in Rome ontboden.

Bij zijn aankomst in de Eeuwige Stad, op 14 januari 1916, wordt Mercier als een held door de bevolking onthaald. « *Evviva il Belgio! Abbasso la Germania!* », klinkt het uit duizenden kelen. Bovendien stipt aan: « Antiklerikale milieus in Rome – zoals de Giordano Bruno-vereniging – riepen hun leden op tot demonstraties ten gunste van Mercier » (*op. cit.*, p. 121). Dat lijkt op het eerste gezicht paradoxaal, maar men moet weten wat er achter de schermen gebeurt. Italië is kort tevoren van kamp gewisseld en is toegetreden tot de geal-

lieerden. Kent de Belgische kerkvorst de achtergronden van die wissel?

De politieke leiders van Italië dromen ervan om van het nog jonge koninkrijk een grootmacht te maken. Omdat gebiedsuitbreiding ten koste van Oostenrijk-Hongarije het meest voor de hand ligt, ondertekent de Italiaanse ambassadeur in opdracht van zijn regering – die volledig uit vrijdenkers bestaat – op 26 april 1915 in Londen een geheim verdrag dat aan Rome, in ruil voor een oorlogsverklaring aan Wenen en Berlijn, een schitterende buit zal opleveren: de provincie Trentino, Zuid-Tirol tot aan de Brenner, de havenstad Triëste en omgeving, heel Istrië, de Dalmatische kust en de bijhorende eilanden in de Adriatische Zee, en tenslotte ook de eilanden van de Dodekanesos ter hoogte van de Turkse kust (zie François Fejtö, *Requiem pour un empire défunt. Histoire de la destruction de l'Autriche-Hongrie*, 1988, p. 404).

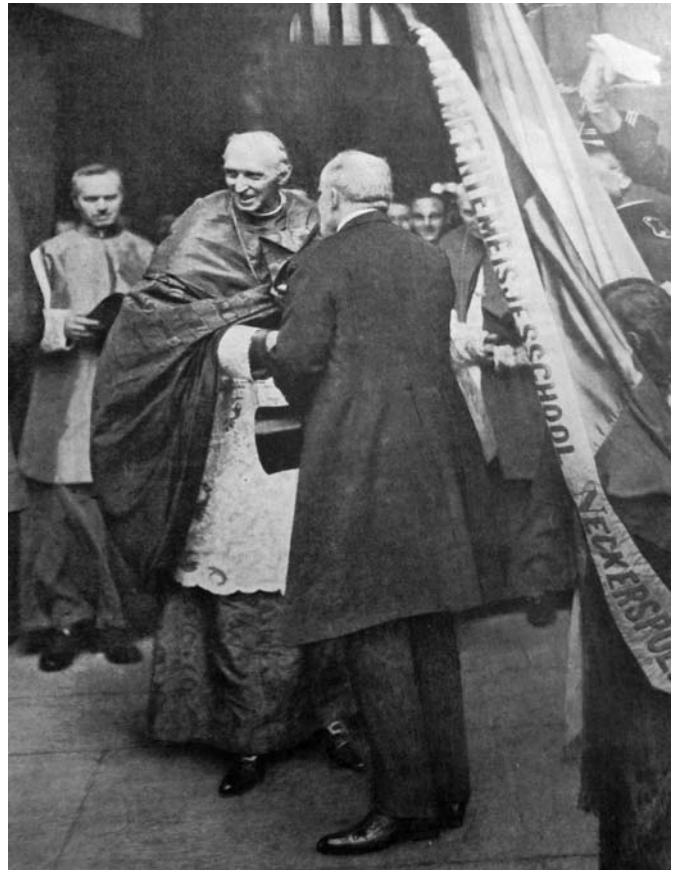
Clausule 14 van het geheim verdrag sluit de paus expliciet uit van een toekomstige vredesconferentie: « Frankrijk, Groot-Brittannië en Rusland engageren zich om Italië te steunen in de kwestie van het niet-toelaten van vertegenwoordigers van de H. Stoel tot welke diplomatieke stappen ook in verband met een vredesconferentie of een regeling van de kwesties met betrekking tot de huidige oorlog » (Fejtö, *op. cit.*, p. 406). En met dat antikatholiek en maçonniek kamp laat de Belgische kardinaal zich in? Naïviteit, onwetendheid... Ongetwijfeld, maar ook dwaze kortzichtigheid!

OORLOG TOT HET BITTERE EINDE?

Op 16 januari wordt Mercier door de paus in privéaudiëntie ontvangen. De kerstbrief komt ter sprake. Is de kardinaal toch niet over de schreef gegaan door te stellen dat men de bezettende macht geen gehoorzaamheid verschuldigd is? De primaat verdedigt zich door uit te leggen wat hij wel en niet bedoeld heeft.

Blijkbaar is Benedictus niet overtuigd, want in een tweede audiëntie, op 26 januari, komt hij op de kwestie terug en waarschuwt: het is niet nodig te pas en te onpas patriottische verklaringen af te leggen. « Dat was toch een niet mis te verstane terechtwijzing aan het adres van Mercier. De aanmaning tot kalmte en voorzichtigheid was niet alleen een tegemoetkoming aan de belofte gedaan aan de Duitsers, het was ook in het belang van de neutraliteit van de Heilige Stoel, die niet gediend was van een kardinaal die al te veel het conflict opzocht » (De Volder, *op. cit.*, p. 93).

In totaal blijft Mercier zes weken in Rome. Het is bij de kardinaal een komen en gaan van bezoekers, waarbij de prelaat zich allerm minst lijkt te realiseren hoe zijn figuur door sommigen gebruikt wordt voor eigen doeleinden. Zo heeft hij op 10 februari een ontmoeting met de Franse premier Aristide Briand, een van de meest notoire antiklerikale politici bij onze zuiderburen; Briand speelde een cruciale rol in de afkondiging van de Schei-

Mercier beleefde na de oorlog triomfen als “de kardinaal van de geallieerden”... en, allicht zonder dat hij er zich rekenschap van gaf, de vriend van alle vrijmetselaars die van de Wereldoorlog gebruik hadden gemaakt om het katholieke rijk van de Habsburgers te vernietigen. Hier ontvangt de kardinaal de Franse president Poincaré in Mechelen op 2 augustus 1919.

dingswetten van 1905, die de strikte scheiding tussen Kerk en staat invoerden en vele congregaties uit Frankrijk verdreven.

Weliswaar maakt Mercier van het gesprek gebruik om kritiek te leveren op de wijze waarop de Franse overheid met de katholieken omspringt, maar al snel komt de oorlog ter sprake. « De Franse premier en de Belgische kardinaal waren het erover eens dat de enige vrede die duurzaam zou zijn, de vrede was die zou volgen op **de totale overwinning op de vijand** » (De Volder p. 100). Wanneer de Fransman vraagt of hij ruchtbaarheid mag geven aan het onderhoud, stemt Mercier daarmee in. De Duitsers zijn verontwaardigd: de « *Reklamesucht* » van de kardinaal doet hem blijkbaar elke voorzichtigheid tegenover de grootste vijanden van de Kerk verliezen. « *Weltliche Politik* » primeert bij hem op godsdienstsaken.

Ook in het Vaticaan is men niet gediend van het eigengereide optreden van de Belgische primaat. Kardinaal Merry del Val, de vroegere rechterhand van de H. Pius X, merkt in 1917 op: « *Kardinaal Mercier is van een fenomenale onvoorzichtigheid. Het is bekend dat hij zich hier in Rome in zijn auto liet vergezellen door een journalist van [de liberale en antiklerikale krant] Il Messaggero. De toespraken die hij hier in Rome hield, waar hij*

tenslotte gast was van de paus, konden niet onvoorzichtiger of compromitterender zijn. »

Wie ook niet te spreken is over het « *jusqu'aboutisme* » van de kardinaal, is koning Albert. De vorst streeft al langer naar een compromisvrede en weigert België vast te klinken aan de geallieerde politiek.

HEIMELIJKE TROTS EN ZELFINGENOMENHEID...

Wanneer Mercier eind februari uit de Eeuwige Stad vertrekt, slaakt men in het Vaticaan allicht een zucht van opluchting. Maar de kardinaal heeft zijn les niet geleerd : nauwelijks is hij weer in Mechelen of hij publiceert een nieuw herderlijk schrijven. In « *A notre retour de Rome* » onderstreept hij hoezeer zijn patriottische houding in Rome op steun mocht rekenen, ook bij de paus ! Hij citeert Benedictus XV, die op een foto die hij hem heeft geschonken eigenhandig (en onvoorzichtig genoeg) heeft geschreven : « Uw zaak is onze zaak »... Vervolgens verkondigt de kardinaal dat de overwinning van de geallieerde legers vaststaat : « *De naties die over het grootste uithoudingsvermogen beschikken, zullen uiteindelijk succes kennen.* » En verder : « *Wij zullen het halen, twijfel daar niet aan !* »

Op zondag 12 maart wordt de brief in de kerken voorgelezen. Als een volleerd propagandist heeft Mercier dan al gezorgd voor de verspreiding ervan in het buitenland.

Voor Von Bissing is de maat nu vol. « *Ik ben rotsvast van plan* », schrijft hij aan Mercier, « *in de toekomst niet meer te tolereren dat Uwe Eminentie, misbruik makend van de hoge functies en het respect dat men uw kerkelijk gewaad verschuldigd is, zich overgeeft aan een politieke propaganda die van aard is de bevolking op te zwepen.* »

Staatssecretaris Gasparri laat vanwege de paus een duidelijke boodschap aan Mercier bezorgen : « *Overwegend dat de kardinaal voldoende zijn te-rechte patriottische gevoelens heeft getoond en dat iedere nieuwe uiting daarvan ongetwijfeld erge gevolgen zal hebben voor het arme België en de H. Stoel, doet de H. Vader tot hem een warme oproep om zich tot nader order te onthouden van welke publicatie dan ook.* » En voor het geval de rebelse prelaat toch nog een mogelijkheid zou zien om zijn zin door te drijven : « *De kardinaal moet dit verzoek beschouwen als een order met verplicht karakter. Dat is nodig om zijn geweten tot rust te brengen.* »

Verschillende personen hebben getuigd dat Mercier eigenlijk een groot genoegens schepte in zijn steekspel met de Duitsers. « Hij voelde zich sterk genoeg om de bezetters het hoofd te bieden en sprak niet zonder heimelijke trots en zelfingenomenheid

over de manier waarop hij zich tegenover hen gedroeg » (Boudens, *op. cit.*, p. 128). Iedere maand kwam de kardinaal naar het Mechelse seminarie om er de toekomstige priesters te onderhouden over de laatste verwickelingen met de Duitsers. « Verscheidene mensen, die deze voordrachten als seminaristen bijwoonden, hebben getuigd dat er iets in zijn toon was dat hun tegen de borst stuitte. [...] Ze verwachtten van de toespraken eigenlijk iets anders » (*ibid.*). « De specifiek priesterlijke vorming [...] was in de oorlogstijd blijkbaar op de achtergrond geraakt » (*ibid.*, p. 129).

DE STEM VAN HET GEZOND VERSTAND

Met zijn anti-Duits activisme en zijn verknochtheid aan de zaak van de geallieerden doorkruist kardinaal Mercier niet alleen de strategie van het Vaticaan, maar ook die van koning Albert. Eens te meer heeft de vorst een scherpe en juiste kijk op de zaken, zoals uit zijn oorlogsdagboek blijkt :

« *De kardinaal werd triomfantelijk in Rome ontvaard. Hij was er het voorwerp van toejuichingen van veel katholieken die er op uit waren zijn grote rechtschapenheid, zijn moed en België te eren. Bovendien kreeg hij de goedkeuring en de luidruchtige sympathiebetuigingen van alle vijanden van het pausdom, die maar al te blij waren om rondom een kardinaalsgewaad een geestdrift te manifesteren die eigenlijk een duidelijke afkeuring betekende van de politiek van Benedictus XV. Al dat rumoer rond de aartsbisschop van Mechelen moet bijgevolg onaangenaam geklonken hebben in de oren van het Heilig College van kardinalen.* »

« *Het pausdom zal nooit de steun en de sympathie van het katholieke Oostenrijk en het keizerlijke Duitsland afwijzen om steun te zoeken bij de vrijmetselaars in Italië, in Frankrijk en in Londen, waar de Saint-Paul's de oppositie tegen Petrus symboliseert. Het pausdom zal in zijn welwillendheid jegens de geallieerde katholieken wel zover willen gaan dat het kardinaal Mercier toelaat bij de maçonniek-revolutionaire elementen op de schoot te gaan zitten. Het zal hem in zijn illusies laten. In de katholieke Kerk, en vooral aan de top van de hiërarchie, komt men niet ver met alleen maar het hart en zonder het verstand.* »

« *Het nadeel voor ons, Belgen, is dat de haatgevoelens er alleen maar door aangevuurd zullen worden. Waar kan dat alles ons anders toe leiden dan tot allerlei vormen van overdrijving, waardoor de schone, kordate en waardige houding van de grote meerderheid van het Belgische volk beklad wordt ? Een kardinaal moet een element van matiging zijn* » (6 februari 1916).

redactie KCR

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter : † Abbé Georges de Nantes.

Hoofredacteur : Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever : A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement : € 10. Steunabonnement : vanaf € 15. Buitenland : € 12.

Rekening 000-3302057-80. IBAN : BE47 000 3302057 80. BIC : BPOTBEB1.

Internet : <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail : hij.is.verrezen@gmail.com